

Förord till 2:a upplagan

Svensk Biblioteksförerings redaktionskommitté för indexering av skönlitteratur konstituerades i maj 2005. Redaktionskommittén ska förvalta de ämnesordslistor som den tidigare Specialgruppen för indexering av skönlitteratur tagit fram med titeln Att indexera skönlitteratur: Ämnesordlista vuxenlitteratur, Barn- och ungdomslitteratur samtHandledning. Listorna, som finns i tryck från 2004, uppdateras kontinuerligt och presenteras i digital form på Svensk Biblioteksförerings hemsida. Barn- och ungdomsorden finns dessutom tillgängliga som en del av databasen Svenska ämnesord.

I den första upplagan fanns likartade, men separata handledningar för barn- och ungdomslistan och vuxenlistan. De två handledningarna har slagits samman och de få punkter som skiljer sig har angetts i sitt sammanhang.

Stockholm,
2006-12-04

Innehållsförteckning

Förord till 2:a upplagan	2
Innehållsförteckning	3
1. Inledning.....	5
1.1 Skillnader mellan fack och skönlitteratur.....	5
1.2 Syfte	5
1.3 Strukturer och termval.....	5
1.4 Bakgrund	7
1.5 Fortsatt arbete	8
1.6 Nya ämnesord.....	9
2. Innehållsanalys och principer för val av ämnesord	10
2.1 Analys.....	10
2.2 Val av ämnesord.....	10
2.3 Indexeringsdjup.....	11
2.4 Ämnesordssökning kontra fritextsökning	11
3. Ämnesordens form	12
3.1 Singular och plural	12
3.2 Bestämd och obestämd form	12
3.3 Abstrakta begrepp	12
3.4 Fasta uttryck	13
3.5 Synonymer (ord som har samma betydelse)	13
3.6 Homonymer (ord som har samma uttal och/eller samma stavning men som har olika betydelser).	13
3.7 Akronymen (en initialförkortning bestående av initialerna från flera ord).....	13
3.8 Egennamn.....	14
3.9 Institutionsnamn	14
4. Indexeringspraxis	15
4.1 Genre	15
4.2 Tid	15
Tidsperioder	15
Epoker	16
4.3 Plats	17
Geografi.....	17
Namnbyte	17
Miljöer.....	18
4.4 Ämne	18
4.5 Person.....	19
4.6 Form	20
5. Indexering i LIBRIS och MARC21.	21
5.1. Genre	21
5.2. Tid	21
5.3. Plats	22
5.4. Ämne	22
5.5. Person.....	22
5.6. Institutionsnamn	23
5.7 Form	23
Litteratur.....	24

Bilaga 1	26
Indexeringsexempel - vuxenlitteratur.....	26
Bilaga 2	29
Indexeringsexempel – barn- och ungdomslitteratur.....	29
Bilaga 3	30
Indexeringsexempel i MARC21.....	30
Skönlitteratur för vuxna	30
Barn- och ungdomslitteratur.....	31

1. Inledning

1.1 Skillnader mellan fack och skönlitteratur

Facklitteraturen förmedlar kunskap av olika slag och uppfattas av de flesta som logisk och objektiv. Skönlitteraturen anses däremot ofta som mångtydig och subjektiv, vilket ger möjlighet till olika tolkningar hos läsaren. Skönlitteraturen är en produkt av författarens fantasi och underställd författarens egna lagar, även om han eller hon ofta hämtar inspiration och fakta ur det verkliga livet. Skönlitteratur har dock många gånger även ett informativt värde och kan ge fördjupning och möjligheter till inlevelse som går utöver den rena fackbokstexten. Gränsen mellan skön- och facklitteratur är dock flytande. När det gäller barn- och ungdomslitteratur är gränsen ofta ännu mera flytande. Blandformer mellan fakta och fiktion tenderar att bli vanligare. Termerna i barnlistan kan därför även användas för facklitteratur.

Skillnaderna mellan fack- och skönlitteratur gör att man ibland måste använda speciella ämnesord för skönlitteraturen. Viktiga återvinningsverktyg för facklitteraturen som klassifikationskod och innehållsförteckning är inte användbara för skönlitteraturen. Det primära syftet med en romantitel eller en titel på en skönlitterär barnbok är inte att ge en uppfattning om de ämnen eller miljöer som beskrivs utan snarare att väcka läsarens intresse för boken. Det primära syftet med klassifikationskoden är inte heller att beskriva romanens eller berättelsens ämnesinnehåll utan snarare dess språktillhörighet, vilken åldersgrupp den vänder sig till eller vilken form den har. Kapitelrubriker saknas i skönlitteraturen eller har samma funktion som titeln, d.v.s. att locka till läsning. Utan ämnesord saknas därför möjlighet att söka efter ämnen i romaner och annan skönlitteratur i våra bibliotekskataloger.

1.2 Syfte

Ämnesordsindexering har dubbla syften, dels att beskriva, dels att identifiera verk. Ämnesordslistorna är utformade för att tillhandahålla ett praktiskt verktyg för konsistent indexering och vara ett hjälpmedel i bibliotekens informationsarbete. Det ska vara möjligt att hitta en bok i ett visst ämne. Det ska också vara möjligt att hitta en bok där handlingen redan är helt eller delvis känd.

1.3 Strukturer och termval

Båda ämnesordslistorna består av en systematisk och en alfabetisk del. Den systematiska delen ligger nära en tesaurus. Här samgrupperas ord inom samma ämnesområden under övergripande rubriker. Den alfabetiska delen saknar andra relationer än se- och se även-hänvisningar. Det är således möjligt att förena snabba sökningar efter lämpliga termer i ett alfabetiskt register med den överblick som en systematisk uppställning ger.

Strukturen i ämnesordslistorna följer den fasettstruktur, som S.R. Ranganathan utarbetade på 1950-talet och som används i många befintliga listor. Fasetterna, som också utgör listans

huvudgrupper, speglar olika innehållsliga dimensioner eller aspekter som kan läggas på verket. Tanken bakom fasetterna är att ord från olika fasetter fritt ska kunna kombineras för att ge ett flexibelt system.

Ämnesordslistan för skönlitteratur för vuxna består av 6 huvudfasetter, vilka är uppdelade på 22 grupper. Ämnesordslistan för barn- och ungdomslitteratur består av 5 huvudfasetter uppdelade på 18 grupper. Varje grupp består sedan av ett antal undergrupper, olika många beroende på ämne.

Strukturen är till för att underlätta för användaren. Huvudfasetterna har romerska siffror medan grupper och undergrupper har arabiska siffror. I vuxenlistan finns det ofta ytterligare nivåer inom varje undergrupp, vilka är markerade genom att orden är indragna under varandra.

Den systematiska delen av ämnesordslistan för vuxna består av följande sex huvudfasetter som högsta nivå:

I	Genre
II	Tid
III	Plats
IV	Ämne
V	Person
VI	Form

Fasett I beskriver vilken eller vilka genrer ett visst verk eventuellt tillhör. Varje genre är försedd med en kort definition.

Fasett II anger den tid då verket utspelar sig. Tidsangivelser kan antingen bestå av siffror eller namngivna epoker, t.ex. Medeltiden.

Fasett III ger en inramning av verket genom att ange den plats och/eller miljö där handlingen tilldrar sig.

Fasett IV beskriver verkets centrala ämnen och motiv. Indexeraren har här ett rikligt utbud av ämnesord till sin hjälp. 16 av de 22 grupperna tillhör denna fasett.

Fasett V beskriver hur namn på personer, verkliga eller fiktiva, ska behandlas.

Fasett VI beskriver vilken form verket har t.ex. noveller, lyrik eller essäer.

Ämnesordslistan för barns fem fasetter är Genre och form, Tid, Plats, Ämne och Person. Under rubriken Genre och form har samlats termer för olika barnlitterära kategorier. Här återfinns även termer för åldersindelning, yttre utförande, innehållslig form m.m. Begreppet genre är inte använt i strikt litteraturvetenskaplig mening, utan förtecknar snarare begrepp som anses vara efterfrågade av barn och andra biblioteksanvändare eller som tidigare har använts som hjälpmedel för bibliotekarien. Formorden återfinns alltså under rubriken genre.

Den alfabetiska delen innehåller samtliga ämnesord och den fungerar både som en alfabetisk lista över godkända termer och som ett register över ämnesordens placering i den systematiska delen. Den alfabetiska delen innehåller dessutom se-hänvisningar till rekommenderade termer samt se även-hänvisningar mellan besläktade ord. Däremot görs inga

hänvisningar mellan över- och underordnade termer eftersom denna typ av relationer tydligt framgår av den systematiska delen. Observera att rubrikerna i fetstil både i den systematiska och i den alfabetiska delen av ämnesordslistan endast är rubriker. De är med för att ge stadga åt strukturen. Om orden också är ämnesord återfinns de med normal stil.

Ämnesordslistan är grundad på praktisk erfarenhet från många personer som har arbetat med indexering av skönlitteratur vilket innebär att det stora flertalet av de ämnesord som ingår i registret har använts vid indexering på olika bibliotek i landet. Detta förklarar varför grupperna har olika omfattning, varför vissa ord ser ut att saknas och varför vissa udda ord finns med.

Barnlistans ord utgår i första hand från barns intressen och barns sätt att fråga (se *Barn frågor – kan biblioteket svara*, Länsbiblioteket i Stockholms län, 2000). Konkreta ord har valts framför abstrakta begrepp, och vardagliga sammansatta uttryck har ibland valts i stället för en substantivering. Så långt det har varit möjligt har Svenska ämnesord följts men det har ofta handlat om svåra avvägningar mellan det kontrollerade ämnesordet och ett som är vanligare i barns språkbruk. I barnlistan används t ex termen Trollkarlar medan vuxenlistan har termen Illusionister. Antalet ämnesord ökar efterhand som det kommer ut böcker i olika ämnen.

Ämnesordslistan för skönlitteratur för vuxna omfattar i nuläget cirka 3200 ämnesord jämte hänvisningar och barn- och ungdomslistan cirka 1800.

1.4 Bakgrund

Det fanns länge ett behov av att utveckla och samordna indexering av skönlitteratur på nationell nivå. För indexering av facklitteratur finns redan en databas, Svenska ämnesord. Den har utvecklats av Kungl. biblioteket. Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för ämnesordsindexering har också utarbetats. Denna handledning följer i huvudsak samma principer som gäller för Svenska ämnesord och en samordning sker där så är möjligt.

I juni 1999 sammankallade Lena Lundgren, Länsbiblioteket i Stockholms län, och Pia Leth, Kungl. biblioteket, bibliotekarier med erfarenhet av och intresse för indexering av skönlitteratur till ett möte. Resultatet blev så småningom att en specialgrupp för indexering av skönlitteratur bildades inom Svensk Biblioteksforening med uppgift att sammanställa ämnesordslistor för skönlitteratur för vuxna och för barn- och ungdomslitteratur samt en handledning i indexering av skönlitteratur. Medel beviljades av BIBSAM, Kulturrådet och Svensk Biblioteksforening. Till styrgrupp utsågs Lena Lundgren (ordf.), Ute Hummel, Göteborgs stadsbibliotek, Eiler Jansson, Högskolebiblioteket i Halmstad, senare Länsbibliotek Halland, Pia Leth, Kungl. biblioteket, med Christer Larsson, LIBRIS, och Ingrid Sjöberg-Thylander, Bibliotekstjänst (BTJ), som adjungerade. Själva arbetet utfördes av två arbetsgrupper. Arbetsgruppen för vuxenlitteraturen har bestått av Eiler Jansson (samordnare), Inga-Lill Ekvall (redaktör), Mölndals stadsbibliotek, Ute Hummel, Sibyl Larsson, Mölndals stadsbibliotek och Britt Svensson, Halmstad bibliotek. Arbetsgruppen för barn- och ungdomslitteratur har bestått av Lena Lundgren (samordnare), Anne-Marie Karlsson (redaktör), Stockholms stadsbibliotek, Kerstin Lidman, Svenska barnboksinstitutet, senare Ekerö folkbibliotek, och Lena Rolén, Flemingbergs bibliotek i Huddinge kommun, senare Haninge. Detta arbete påbörjades sommaren 2001 och slutfördes under våren 2004.

Arbetet baserades på det arbete kring indexering av skönlitteratur för vuxna och barn- och ungdomslitteratur som pågått på olika bibliotek i Sverige de senaste 10 – 15 åren. De mest omfattande ämnesordlistorna för vuxenlitteratur var Edvin (Inga-Lill Ekvall och Sibyl Larsson, Mölndals stadsbibliotek), Tesaurs för indexering av skönlitteratur (Eiler Jansson och Bo Södervall, specialarbete vid BHS), Skattkammaren (Lena Arborelius et.al., Pedagogiska centralen, Malmö), Skattkammaren (Majvor Wahlfrid, specialarbete vid BHS) samt Stockholms stadsbiblioteks ämnesordlista. Även ämnesorden i Bella (Jarmo Saarti, BTJ Helsingfors) ingick i underlaget.

De mest omfattande ämnesordlistorna för barn- och ungdomslitteratur var Svenska barnboksinstitutets ämnesordlista, Kompass i bokskogen (Sveriges Allmänna biblioteksförnings barn- och ungdomskommitté, utg. av BTJ), Stockholms stadsbiblioteks ämnesordlista för barn- och ungdomslitteratur och Skattkammaren (Pedagogiska centralen, Malmö), men ord har också hämtats från många andra listor.

Resultatet av Specialgruppen för indexering av skönlitteraturs arbete blev en ämnesordlista och en handledning för vardera vuxenlitteratur och barn- och ungdomslitteratur.

1.5 Fortsatt arbete

Ämnesordlistorna revideras fortlöpande av Svensk Biblioteksförnings redaktionskommitté för indexering av skönlitteratur, som sedan våren 2005 förvaltar ämnesordlistorna och handledningen som specialgruppen utarbetade. Kommittén lägger till nya ord och inför ändringar i listorna. I kommittén sitter representanter för BTJ, Göteborgs stadsbibliotek, Kungl. biblioteket, Stockholms stadsbibliotek, Svenska barnboksinstitutet samt en representant för skolbibliotek.

I samband med att redaktionskommittéen inrättades började BTJ att använda de nya ämnesordlistorna. Merparten av de tidigare använda skönlitterära ämnesorden konverterades till de nya listornas vokabulär. Under våren och senhösten 2005 levererades katalogposter med ändrade ämnesord (barn respektive vuxen) till kunder med BTJ Bibliografisk service. BTJ började använda barn- och ungdomslistan i april 2005 och vuxenlistan i januari 2006. För mer information, se Information om Bibliografiska tjänster, mars 2006, http://www.btj.se/nyhetsbrev/bibl_tj/arkiv/2006_mars/amnesord.html

De termer som antas av arbetsgruppen för barnämnesord skickas kontinuerligt till Kungl. Bibl. Termerna auktoriseras och läggs till databasen Svenska ämnesord som nås via webbplatsen <http://www.amnesord.kb.se>

1.6 Nya ämnesord

Du kan lämna förslag på nya ämnesord. Detta görs via ett formulär på Svensk biblioteksförenings webbplats <http://www.biblioteksforeningen.org> under Indexering.

Arbetsgruppen för barnämnesord respektive arbetsgruppen för vuxenämnesord beslutar inom varje grupp vilka termer som ska användas för varje lista. Vid behov av nya ord gäller att för barnlistan ska först kontrolleras om en lämplig term kan hämtas från vuxenlistan och vice versa. Finns ingen passande term, hämtas ord från andra källor, framförallt ifrån Svenska ämnesord, NE eller motsvarande. Inga termer får läggas till listorna utan beslut från respektive grupp. Om gruppen inte kommer överens om en term, skjuts frågan om termen till hela redaktionskommittén för beslut.

Geografiska ämnesord, personämnesord samt ord för nationaliteter, t ex svenskar, ska inte anmälas.

2. Innehållsanalys och principer för val av ämnesord

Indexerarens uppgift är att hitta ämnesord som överensstämmer med verkets innehåll. Att ämnesordindexera betyder således att först analysera ett verks innehåll och därefter försöka överföra detta till vokabulären i den ämnesordlista man använder. Vid undersökningen av ett verk bör indexeraren ta hjälp av så mycket information som möjligt t.ex. recensioner och bokomslag, eftersom det inte är möjligt att läsa varje verk i sin helhet.

2.1 Analys

Följande analysmodell kan användas för att säkra att olika aspekter av verkets innehåll kommer med.

Verkets litterära genre och form:

- tillhör verket någon genre eller är det skrivet i en viss form?

Verkets konkreta nivå:

- handlar verket om något konkret ämne?
- handlar verket om en speciell händelse?
- försiggår handlingen på en bestämd ort/plats, vid en bestämd tidpunkt och/eller i en bestämd miljö?

Verkets abstrakta nivå:

- handlar verket om psykologiska förhållanden?
- handlar verket om sociala förhållanden?
- handlar verket om personrelationer, interaktioner?

2.2 Val av ämnesord

Efter analys och undersökning tilldelas ett verk en eller flera genrebeteckningar och ett lämpligt antal ämnesord. Vid valet av ämnesord skall man sträva efter att hitta så relevanta och specifika ämnesord som möjligt. Indexeringen bör ske med största möjliga konsekvens. Ett väl genomtänkt val av ämnesord ger verkets innehåll i koncentrat.

Det finns givetvis verk där det inte går att finna adekvata termer som täcker in alla fasetter liksom det finns enstaka verk som inte går att indexera överhuvudtaget t.ex. lyrik och noveller utan sammanhållande tema. Det är viktigt att man inte tvingar in ett verk i en genre eller till varje pris försöker hitta ämnesord.

En ofta återkommande fråga är om man verkligen ska avslöja innehållet. Principen är att relevanta ämnesord ska skrivas ut även om dessa kan tänkas röja vad verket handlar om. Syftet med indexering är ju att böcker i ett visst ämne ska kunna återfinnas i största möjliga utsträckning. Se vidare under Indexeringspraxis.

Följande arbetsgång kan rekommenderas:

Vuxenlitteratur

1. bestäm verkets genretillhörighet
2. bestäm den tid i vilken handlingen försiggår
3. bestäm den plats och/eller miljö där handlingen utspelar sig
4. bestäm verkets centrala teman och motiv
5. lägg till specifika termer som kan underlätta identifieringen av boken
6. lägg till personnamn som är intressanta att ha med i indexeringen
bestäm verkets form

Följande arbetsgång kan rekommenderas:

Barn och ungdomslitteratur

1. bestäm verkets genretillhörighet och/eller dess form
2. bestäm den tid i vilken handlingen försiggår
3. bestäm den plats och/eller miljö där handlingen utspelar sig
4. bestäm verkets centrala teman och motiv
5. lägg till specifika termer som kan underlätta identifieringen av boken
6. lägg till personnamn som är intressanta att ha med i indexeringen

I ämnesordslistan för barn-och ungdomslitteratur är det underförstått att ämnet gäller barn. Vuxenlistan har *Barn i krig* men barnlistan har enbart *Krig*.

2.3 Indexeringsdjup

Vid indexeringen ska ämnesorden återge handlingen i verket så bra som möjligt med så specifika ämnesord som möjligt. Detta medför dock att vissa sökbegrepp blir mycket smala och sökresultaten ganska ofullständiga. Sökmöjligheterna förbättras om man i sådana fall kompletterar med ett bredare överordnat ämnesord. Det är viktigt att tänka på hur användarna kan tänkas söka, eftersom speciellt den ovane användaren ofta söker på ett vidare begrepp. I tveksamma fall är det bättre att lägga till det överordnade ämnesordet.

Sökning på *Bröstcancer* visar verk som fått ämnesordet *Bröstcancer*. Om man lägger till *Cancer*, dvs. lägger in *Cancer*. – *Bröstcancer* får man träff även om man söker på *Cancer*.

2.4 Ämnesordssökning kontra fritextsökning

Ämnesordssökningen ska fungera fristående från fritextsökning. Därför ska ämnesord upprepas även om de förekommer i titeln.

Lundgren, Maja: Pompeji (*Pompeji* läggs in som ämnesord)

Lundqvist, Ulla: Madigans kärlek (*Kärlek* läggs in som ämnesord)

Gutman, Anne: Kasper på sjukhus (*Sjukhus* läggs in som ämnesord)

3. Ämnesordens form

Vid val av form följs i första hand databasen Svenska ämnesord, i andra hand Nationalencyklopedin.

Följande principer är vägledande:

Substantiv eller substantivuttryck används alltid för att beskriva ett verks ämnen när det gäller vuxenlitteratur. Barn uttrycker sig ofta processinriktat, varför det i barn- och ungdomsämnesordslistan även förekommer andra ordklasser, former och uttryck.

Bli vuxen

Komma bort

3.1 Singular och plural

Ord som kan böjas i plural skrivs i plural, övriga skrivs i singular. En bra regel är:

Kan man fråga "hur många" skrivs ämnesordet i plural.

Flyktingar

Trädgårdar

Kan man fråga "hur mycket" skrivs ämnesordet i singular.

Alkohol

Snö

3.2 Bestämd och obestämd form

Ämnesorden skrivs vanligen i obestämd form.

Båtar

Hundar

Vissa ämnesord skrivs dock i bestämd form singular. Detta gäller vissa begrepp och ord för företeelser som det bara finns en av. Det gäller även människans kroppsdelar och sinnesorgan.

Döden

Hjärtat

3.3 Abstrakta begrepp

Ord för abstrakta begrepp, t.ex. trosriktningar, tankeföreställningar, egenskaper och känslor, skrivs också i singular.

Islam

Kärlek

3.4 Fasta uttryck

Vissa ämnesord består av fasta uttryck som inte går att uttrycka i ett enda ord.

Mor-dotterrelationer

Barn i krig

Sammansatta termer som Mor-dotterrelationer uttrycker barnlistan med en enklare konstruktion.

Mor och dotter

Barn och föräldrar

3.5 Synonymer (ord som har samma betydelse)

Som ämnesord har valts:

1. det ord som är vanligast i dagligt tal
2. det ord som är mest neutralt
3. det ord som är mest precist

Synonymkontroll är nödvändig för att undvika användning av olika ord för samma begrepp, eftersom det skulle göra sökningen svåröverskådlig och ofullständig. Därför är det viktigt att kontrollera hänvisningarna i det alfabetiska registret vid indexeringen.

Skorstensfejare *Se: Sotare*

Trosförföljelse *Se: Religiösa förföljelser*

3.6 Homonymer (ord som har samma uttal och/eller samma stavning men som har olika betydelser).

Homonymer har försetts med särskiljande tillägg inom parentes. Parentestillägget utgör en nödvändig del av ämnesordet och hålls alltid samman med sitt huvudord.

Depression (ekonomi)

Depression (psykiatri)

3.7 Akronymen (en initialförkortning bestående av initialerna från flera ord).

CIA för Central Intelligence Agency

IRA för Irish Republican Army

3.8 Egennamn

Egennamn kan avse företeelser av mycket varierande slag, t.ex. personer, orter, djur, firmor och andra sammanslutningar eller föremål av olika slag, t.ex. forskaffningsmedel, tidningar och tidskrifter, varumärken, konstnärliga verk, naturfenomen och övernaturliga väsen.

Göteborg (fartyg)

Mitch (orkan)

Vita frun (övernaturligt väsen)

Med personnamn avses namn på enskilda personer, familjer, dynastier, kungahus, gudar, bibliska personer och fiktiva personer. Se vidare: Indexeringspraxis, Person.

3.9 Institutionsnamn

Institutionsnamn kan vara namn på föreningar, organisationer, företag, myndigheter, konferenser och mer tillfälliga sammankomster som t.ex. idrottstävlingar, utställningar och mässor.

Amnesty International

Olympiska spelen

4. Indexeringspraxis

Termerna i barn- och ungdomslistan kan även användas för indexering av facklitteratur för barn.

För indexering i LIBRIS och MARC21 måste de anvisningar följas som beskrivs i avsnitt 5.

4.1 Genre

Till samma genre förs verk som kännetecknas av snarlika motiv, teman eller andra innehållsliga faktorer.

Många gånger kan det behövas mer än en genre för att ge en bild av handlingen i ett och samma verk.

Historiska romaner. – Kvinnoskildringar
Självbiografiska romaner. – Sjukdomsskildringar

I de fall det finns en överordnad genre skall även den överordnade genren anges.

Deckare. – Psykologiska deckare
Thrillers. – Spionromaner

När det gäller biografiska romaner, noveller eller lyrik skall även den person som verket handlar om anges som ämnesord. Detta gäller även Parafraaser. Det verk som ligger till grund för parafrasen bör också bli ett ämnesord.

Biografiska romaner. – Bellman, Carl Michael. – 1700-talet. – Sverige
Parafraaser. – Odyssén. – Historiska romaner. – Antiken. – Grekland

Barnlistan har både Genre och Form under denna rubrik.

4.2 Tid

Kronologiska ämnesord används för att beteckna en tidpunkt eller tidsrymd och utgörs av olika slags tidsangivelser och beteckningar för epoker. De används för att tala om under vilken tid och/eller epok innehållet i ett verk utspelas, inte för att ange tidpunkten för dess publicering. Årtalen inom hakparentes i ämnesordslistan är avsedda som hjälp för indexeraren och ska ej anges. Tiden anges givetvis endast om den tydligt framgår vid analysen av verket.

Tidsperioder

Tiden kan anges antingen som århundraden, årtionden eller ibland som exakta årtal. Århundraden och årtionden är att föredra som ämnesord, eftersom de fungerar bättre än exakta årtal som sökbegrepp. Årtalen skrivs med siffror, ej med bokstäver

Alla århundraden kan användas som ämnesord

400-talet f Kr
Århundradet f Kr
Århundradet e Kr
100-talet
500-talet
1500-talet
1600-talet osv.

Observera att 2000-talet omfattar perioden 2000–2099.

Om handlingen utspelas under flera århundraden räknas dessa upp var för sig.

1600-talet – 1700-talet. – 1800-talet. (ej 1600 – 1800-talet eller 1600-talet – 1800-talet)

Anledningen är att sökning på ett visst århundrade skall ge ett så komplett sökresultat som möjligt.

Decennieindelning tillämpas framför allt fr.o.m. 1800-talet, men kan användas även för tidigare perioder, om informationen anses särskilt viktig. Hela århundradet anges lämpligen som överordnad term för att medge sökningar på alla verk som utspelar sig under t.ex. 1900-talet.

1800-talet. – 1880-talet
1900-talet. – 1920-talet

Om handlingen utspelas under flera decennier räknas dessa upp var för sig. Om det rör sig om fler än tre decennier, anges enbart århundradet som tidsämnesord.

1920-talet. – 1930-talet. – 1940-talet. (ej 1920 – 1940-talet eller 1920-talet – 1940-talet)

Anledningen är att sökning på ett visst årtionde ska ge ett så komplett sökresultat som möjligt.

Sekelskiftet används för första decenniet av respektive sekel. Används i huvudsak om 1900-talet och 2000-talet där det är aktuellt med decennieindelning.

Sekelskiftet 1900 [omfattar åren 1900–1909]
Sekelskiftet 2000 [omfattar åren 2000–2009]

Exakta årtal används för särskilda händelser eller verk som utspelas under ett enda år. I detta fall kompletteras detta årtal av söktechniska skäl med det aktuella decenniet och/eller århundradet.

1900-talet. – 1960-talet. – 1968. – Sverige. – Stockholm. – Kårhusockupationen

Epoker

Det kronologiska ämnesordet kan också utgöras av beteckningen på olika tidsbestämda eller kulturhistoriska epoker, ibland knutna till ett särskilt lands historia. Epoker som sträcker sig över flera århundraden återfinns på den tidsperiod, då de först uppträder eller där epoken har sin tyngdpunkt.

Antiken. – Grekland
Forntiden. – Egypten
Barocken
Vasatiden
Tsarrysland

4.3 Plats

Geografi

Alla geografiska ämnesord ska i första hand beläggas i databasen Svenska ämnesord, i andra hand i Nationalencyklopedin. Geografiska ämnesord ska inte anmälas till Redaktionskommittén.

De geografiska namnen spelar en stor roll för återvinning av skönlitteraturen, men ska bara anges om de med säkerhet kan fastställas. Som geografiska ämnesord räknas namngivna arkeologiska platser, berg, byar, floder, gator, grottor, hav, historiska städer, kanaler, kommuner, landskap, länder, parker, provinser, reservat, samhällen, sjöar, skogar, stadsdelar, stater, städer, torg, utdöda städer, öknar m.m. Vid behov kan en långtgående lokal indexering göras.

Om ämnesordet t.ex. är en stad, ort eller region, anges också det land där resp. ort är belägen. Även Sverige bör rutinmässigt läggas till, eftersom det ofta förekommer att man behöver söka böcker som utspelar sig enbart i Sverige (t ex. Historiska romaner) eller att man behöver utesluta svenska miljöer. De svenska landskapen bör anges med undantag för Stockholm och Göteborg. När det gäller övriga länder anges region eller delstat, om det verkar vara av betydelse för handlingen. När ett land används som ämnesord anges även världsdelen, om landet ligger i Afrika, Asien, Centralamerika eller Sydamerika. Romaner som tilldrar sig i t.ex. Afrika kan annars inte infångas utan att man söker på varje land separat.

För namn på utländska orter används vedertagna svenska namnformer.

Florens ej Firenze

Prag ej Praha

Som geografiska ämnesord räknas också namn på uppiktade platser. Här görs tillägget ”fiktiv plats” inom parentes efter namnet. Parentesen är en nödvändig del av ämnesordet.

Grönköping (fiktiv plats)

Törnrosdalen (fiktiv plats)

När flera geografiska ämnesord behöver anges, börjar man med det vidaste begreppet.

Sverige. – Småland. – Jönköping

Frankrike. – Paris. – Montmartre

Afrika. – Nigeria. – Lagos

Namnbyte

I de fall där en ort eller region har ändrat namn under historiens gång används det namn som var aktuellt vid den period då verket utspelas. Vid behov kan även det nuvarande namnet anges.

Sovjetunionen. – Ryssland

När det gäller verk som handlar om t.ex. invandrare och flyktingar är ofta deras ursprungsland av intresse. Då anges deras nationalitet som ämnesord, inte landet de kommer ifrån. Om man angav landet som ämnesord, skulle t.ex. en sökning på Kina ge till resultat inte bara verk som tilldrar sig i Kina utan också verk om kineser i övriga världen.

Relationsromaner. – 1900-talet. – USA. – Invandrare. – Kineser. – Kulturmöten. – Skönlitteratur. – Romaner

Miljöer

Miljöer används för att beskriva de omständigheter, som bildar bakgrund till verkets egentliga handling. Det kan gälla

- i vilken typ av samhälle verket utspelar sig

Landsbygd, Storstadsmiljö, Bruksmiljö

- var man bor

Höghus, Villaområden

- den sociala omgivningen

Arbetarmiljö, Medelklassmiljö, Undre världen

- värderingar

Politisk miljö, Religiös miljö

- i vilka kretsar man rör sig privat eller i arbetet

Konstnärsmiljö, Finansvärlden, Medievärlden

- andra förhållanden som påverkar individernas utveckling och handlingar

I ämnesordslistan för barn och ungdom har sammansättningar med -miljö helt undvikits. I stället används ordets enkla form.

Sjukhus [ej Sjukhusmiljö]

4.4 Ämne

När ramen (genre, tid och plats) är klar återstår att tilldela verket ett antal ämnesord, som återger bokens tema och specifika inriktning så konkret som möjligt. Det finns ett stort antal ämnesord att välja bland. Orden är indelade ämnesvis i 16 (13) olika grupper. Indelningen är ett försök att göra det lättare att hitta i materialet och att finna besläktade ord och uttryck.

Man väljer ämnesord ur vilken grupp som helst utan att ta hänsyn till i vilken ordning de presenteras eller till vilken genre och miljö boken hör. En roman i skolmiljö behöver alltså inte hämta ord ur listan Skola, språk och undervisning utan kan lika gärna hämta ord från Brottslighet och sociala problem eller Naturligt och övernaturligt, helt beroende på vad som bäst återger handlingen.

Det finns ingen egentlig begränsning för hur många ämnesord ett verk kan ha. Det får avgöras från fall till fall, men en viss begränsning rekommenderas. Det gäller att koncentrera sig på att hitta de viktigaste nyckelorden och ord som är av väsentlig betydelse för verket i fråga. En lyckad indexering återger handlingen i koncentrat. Vid sidan av huvudaspekterna kan det nämligen också finnas ovanliga företeelser, som kan vara synnerligen värdefulla för identifiering av ett visst verk. När en ny företeelse dyker upp t.ex. "flickor skär sig" i en barn- eller ungdomsbok kan den också få ett ämnesord även om den inte är ett huvudtema i boken.

Tanken på hur användaren kan tänkas söka och vilket sökresultatet blir måste vara vägledande. En viktig aspekt är också att många numera söker i bibliotekens webbkataloger hemifrån, utan möjlighet till vägledning av bibliotekspersonal.

Det går inte att ange någon exakt ordningsföljd mellan ämnesorden. Ren alfabetisk följd är dock mindre lämpligt. Ibland kan det vara naturligt att ta de viktigaste aspekterna först. I många verk sker händelserna i en viss kronologisk ordning, som det kan vara lämpligt att återge vid indexeringen.

Sjukdomsskildringar. – Cancer. – Bröstcancer. – Döden. – Sorg. – Sorgearbete

Det står varje bibliotek fritt att presentera ämnesorden i den ordning man vill ha dem. Vid indexering i LIBRIS måste man dock följa reglerna i MARC21 (Se avsnitt 5).

4.5 Person

I de flesta romaner figurerar en eller flera huvudpersoner och andra aktörer, som är av intresse för handlingen. Dessa personer är antingen verkliga eller uppbyggda, fiktiva. Det kan också röra sig om enskilda släkter, verkliga eller fiktiva. Personämnesord ska inte anmälas till Redaktionskommittén.

Verkliga personer och släkter förekommer företrädesvis i biografiska och historiska romaner, t.ex. historiska personer, politiker, forskare, författare, kända eller okända människooöden med verklighetsbakgrund. Namnen på dessa personer anges alltid som ämnesord i inverterad form. Levnadsår behöver ej anges, men däremot skall romanen i sin helhet placeras i rätt tidsperiod. Även namn på släkter används som ämnesord med tillägget (släkt) inom parentes. Parentes-tillägget utgör en nödvändig del av ämnesordet och hålls alltid samman med sitt huvudord.

Biografiska romaner. – Turner, Lana. — 1900-talet. – 1940-talet. – USA. – Hollywood. – Filmskådespelare. – Filmstjärnor. – Skönlitteratur. – Romaner

Släktromaner. – Mosskin (släkt). – 1900-talet. – Sverige. – Stockholm. – Invandrare. – Judar. – Skönlitteratur. – Romaner

När det gäller verk som handlar om bibliska personer bör de förses med det överordnade begreppet Bibliska gestalter.

*Kvinnoskildringar. – Bibeln N.T. – Bibliska gestalter. – Maria från Magdala
Kvinnoskildringar. – Bibeln G.T. – Bibliska gestalter. – Sara. – Abraham*

Regenter och furstar, medlemmar av kunga- och furstehus, påvar, helgon m.fl. skall ha sina förnamn som ämnesord med lämpliga bestämningar som förklarande tillägg (Jfr Svenska ämnesord).

*Kristina, drottning av Sverige
Karl XII, kung av Sverige
Birgitta, helgon*

Observera att vid indexering i LIBRIS och MARC21 måste de anvisningar följas som beskrivs i avsnitt 5.5, när det gäller verkliga personer och släkter. Detta gäller även bibliska personer, medan fiktiva personer behandlas som vanliga ämnesord.

I andra verk är personerna uppbyggda. I de flesta fall är det inte meningsfullt att ange deras namn som ämnesord, utan de kan presenteras på annat sätt t.ex. med yrke, sysselsättning, intressen, ålder, social situation, karaktärsdrag osv. (Sjömän, Massmördare, Frimärkssamlare, Tonåringar, Ensamstående mödrar, Underbarn). I vissa fall kan det dock vara av värde att nämna även fiktiva personer vid namn, nämligen om det gäller personer som förekommer i flera romaner som poliser, detektiver och spioner (Winter, Erik; Scarpetta, Kay). Detsamma kan givetvis gälla släkter. Namnet ska då åtföljas av (fiktiv gestalt) resp. (fiktiv släkt) inom parentes. Parentestillägget utgör en nödvändig del av ämnesordet och hålls alltid samman med sitt huvudord.

Deckare. – Polisromaner. – 1900-talet. – 1990-talet. – Sverige. – Skåne. – Ystad. – Misshandel. – Kvinnomisshandel. – Hämnad. – Wallander, Kurt (fiktiv gestalt). – Skönlitteratur. – Romaner

Historiska romaner. – Släktromaner. – 1800-talet. – Sverige. – Tollman (fiktiv släkt). – Skönlitteratur. – Romaner

Andra fiktiva personer som det kan vara användbart att ha som ämnesord är kända karaktärer ur den klassiska litteraturen (Merlin i Artursagan, Quasimodo i Ringaren i Notre Dame, Sancho Panza i Don Quijote) och andra aktörer som ofta omnämns i olika sammanhang (Gollum i Sagan om ringen, Josef K i Processen, Youssarian i Moment 22).

När det gäller barn- och ungdomsböcker finns det ofta behov av att söka på huvudpersoner och andra litterära personer. Parentesen är en nödvändig del av ämnesordet.

Skorpan (fiktiv gestalt)
Halvan (fiktiv gestalt)

Det kan också finnas behov av att söka på litterära motiv i barn- och ungdomslitteratur.

Askungesagan
Skuggmotivet
Skönheten och odjuret

4.6 Form

Form är den teknik eller struktur som kännetecknar ett verks uppbyggnad. Exempel på rena litterära formbeteckningar är Lyrik, Dramatik, Noveller och Ordspråk.

Biblioteken har olika praxis när det gäller användning av formämnesord. Många nöjer sig med de möjligheter som klassifikationssystemet ger, medan andra har behov av att uttrycka formkategorier i klartext med hjälp av ämnesord.

Formämnesordet placeras sist med Skönlitteratur som överordnat ämnesord. Därigenom blir det lättare att skilja fack- och skönlitteratur åt vid sökning, oberoende av biblioteksdatasystem.

5. Indexering i LIBRIS och MARC21.

I LIBRIS används katalogiseringsformatet MARC21 (nedan kallat MARC-formatet), som har en viss given struktur som man måste följa. Bibliotek som indexerar skönlitteratur i LIBRIS måste alltså delvis göra på ett annat sätt än vad som ovan beskrivits.

För mer utförlig information om LIBRIS och MARC-formatet, se www.kb.se/Bus/Ao/marc.htm

I MARC-formatet finns det ett antal fält för ämnesord, 600-655. Dessa fält ska ordnas i nummerordning i katalogposten. Det innebär alltså att man inte alltid kan följa anvisningarna om i vilken ordning ämnesorden ska placeras.

I LIBRIS måste man alltid ange att det rör sig om skönlitteratur eller barn- och ungdomslitteratur. Det gör man genom att sist i fältet skriva: #v skönlitteratur eller #v barn- och ungdomslitteratur. Undantag görs för genrer som ju i sig uttrycker den skönlitterära formen.

Ämnesordslistan för barn- och ungdomslitteratur har en särskild kod i MARC-formatet, barn. Koden skrivs sist i fältet, i delfält 2. Till koden är andra indikator 7 kopplad. Koden barn tillsammans med andra indikator 7 visar att ämnesorden är hämtade ur den auktoriserade ämnesordslistan för barn- och ungdomslitteratur. Även ämnesord för personer, institutioner, titlar och platser kodas på detta sätt när de är konstruerade enligt principerna i barnlistan. Exempel, se nedan.

5.1. Genre

Genrebeteckningar läggs i fält 655 a. Fältet upprepas för varje genrebeteckning.

```
655    ‡a Historiska romaner
655    ‡a Kvinnskildringar
655  7 ‡a Historiska berättelser ‡2 barn
655  7 ‡a Mellanåldersböcker ‡2 barn
```

Ämnesord för personer som behandlas i biografiska skönlitterära verk kan inte placeras i anslutning till genrebeteckningen utan läggs i fält 600 i MARC-formatet, som är det fält som används för personämnesord (se även nedan).

5.2. Tid

Ämnesord för tid läggs som ämnesord i fält 650 i delfältet för kronologisk underindelning, y. För övrig formatering av fält 650, se avsnitt 5.4.

```
650    ‡a Pilgrimsfärder ‡y medeltiden ‡v skönlitteratur
```

5.3. Plats

Geografiska ämnesord läggs i fält 651 a, följt av delfält v skönlitteratur. Fältet upprepas för varje platsangivelse. Man kan också använda delfältet för geografisk underindelning, z. Om det är staden Florens som är ämnet för boken använder man 651 a. Om det är ett ämne som tilldrar sig i Florens använder man istället delfältet för geografisk indelning.

- 651 †a Stockholm †v skönlitteratur
- 651 †a Florens †v skönlitteratur
- 650 †a Konstnärer †z Florens †v skönlitteratur
- 651 7 †a Stockholm †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

Namn på fiktiva platser läggs däremot i fältet för allmänna ämnesord.

- 650 †a Grönköping (fiktiv plats) †v skönlitteratur
- 650 7 †a Törnrosdalen (fiktiv plats) †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

Ämnesord för miljöer läggs i fält 650 a. Fältet upprepas för varje miljöangivelse.

- 650 7 †a Landsbygd †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 †a Höghus †v skönlitteratur
- 650 †a Arbetarmiljö †v skönlitteratur

5.4. Ämne

Ämnesord för verkets ämne läggs i fält 650 a. Fältet upprepas för varje ämnesord.

- 650 †a Döden †v skönlitteratur
- 650 †a Sorg †v skönlitteratur
- 650 7 †a Fråga chans †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Låtsaskompisar †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

5.5. Person

Ämnesord för verkliga personer och släkter läggs i fält 600. Formatet med delfält följs vilket innebär att regenters ordningstal läggs i delfält b och de särskiljande tillägg som åtföljer regenter, påvar, helgon m.fl. läggs i delfält f. Namnen hämtas från auktoritetsposterna för personnamn.

- 600 1 †a Turner, Lana, †d 1934-1961 †v skönlitteratur
- 600 3 †a Mosskin, †c släkt †v skönlitteratur
- 600 17 †a Linné, Carl von, †d 1707-1778 †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

Bibliska personer behandlas som verkliga och läggs i fält 600. Observera att ämnesordet Bibeln och andra liknande ”uniforma” titlar läggs i fält 630. Formatet med delfält följs.

- 600 07 †a Maria Magdalena, †c helgon †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 630 07 †a Bibeln. †p N.T. †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 630 0 †a Bibeln. †p N.T. †v skönlitteratur

Ämnesord för fiktiva personer och släkter läggs däremot i fält 650.

650 †a Wallander, Kurt (fiktiv gestalt) †v skönlitteratur

650 7 †a Skorpan (fiktiv gestalt) †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

5.6. Institutionsnamn

Institutionsnamn läggs i fält 610. Formatet med delfält följs.

610 2 †a Amnesty international †v skönlitteratur.

5.7 Form

I LIBRIS används delfält v för att ange form. Formorden ”skönlitteratur” respektive ”barn- och ungdomslitteratur” placeras sist i fältet.

650 †a Döden †v essäer †v skönlitteratur

Litteratur

- Aitchison, J. & Gilchrist, A. (1987), *Thesaurus construction : a practical manual*. – 2. ed. – London : Aslib
- Andersson, R. & Holst, E. (1996), *Indexes and other depictions of fictions : a new model for analysis empirically tested*. // *Svensk biblioteksforskning 1996 (2-3)*, s. 77–95
- Barn frågor – kan biblioteket svara? : om referensarbete för barn och ungdomar (2000), – Stockholm : Länsbiblioteket i Stockholms län
- Beghtol, C. (1994), *The classification of fiction : the development of a system based on theoretical principles*. – Metuchen, N.J. : Scarecrow
- Berg, I & Leth, P. (2006), *Ämnesordsindexering i Sverige*. // –Jag heter Lena och jag har försökt att göra något (s 167-172). Stockholm : Stockholms stadsbibliotek
- Bella : specialtesaurus för fiktiv material (2004) / redaktörer: Leena Rehnström, Jarmo Saarti – Helsingfors : Btj Kirjastopalvelu
- Bjerkholt, T. (1993), *Klassifikasjon og indeksering av skjønnlitteratur : en litteraturstudie*. – Hovedoppgave. – Oslo : Statens bibliotek- og informasjonshøgskole
- Cawkell, A. E. (Ed.) (1997), *Electronic access to fiction [Special issue] // Information services & use*, 17 (2-3)
- DK5 : decimalklassedelning. Systematik (1997) – Ballerup : Dansk Biblioteks Center
- Ekvall, I. & Larsson, S. (2001), *Edvin : ämnesord för skönlitteratur : systematisk förteckning – Mölndal : Stadsbiblioteket*. – Tillgänglig:
<http://bibliotek.molndal.se/katalog/edvin/avdelningar/index.asp>. [2006-11-27]
- Eliasson, A. (2002), *Indexering av skönlitteratur i teori och praktik: vad kan forskning inom biblioteks- och informationsvetenskap och litteraturvetenskap tillföra praktiken?* – Borås : Bibliotekshögskolan. – Magisteruppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap; 2002:58.
- Hellsten, U. & Rosfelt, M. (1999), *Ämnesordsindexering : en handledning – 2. uppl.* – Stockholm : Kungl. biblioteket
- Hjortsaeter, E. (1994), *Ämnesordskatalogisering / översättning och redigering av den svenska utgåvan Margareta Rosfelt* – Lund : Bibliotekstjänst
- Indeksering af skönlitteratur (1998) – Ballerup : Dansk BiblioteksCenter
- Jansson, E. & Södervall, B. (1987), *Tesaurus för indexering av skönlitteratur*. – (Specialarbete / Högskolan i Borås, 1987:7) – Borås : Bibliotekshögskolan
- Jansson, E. (1994), *Ämnesord : kompass i bokskogen : ämnesord för barn*. – Stockholm : SAB:s barn- och ungdomskommitté

Karlsson, A-M (2006). Från ämnesord till nätstrumpor. // Jag heter Lena och jag har försökt att göra något (s. 173-175). Stockholm : Stockholms stadsbibliotek

Karlsson, C. & Kristensson, S. (2003), Konsistens vid indexering av skönlitteratur för barn- och ungdom. – Borås : Bibliotekshögskolan. – Magisteruppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap; 2003:46.

Ranganathan, S. R. (1960), Colon classification. – 6. ed. – Bombay : Asia publ. house

Riktlinjer och tillämpningsanvisningar för ämnesordsindexering [Elektronisk]
Källa: Kungl. biblioteket / Enheten för bibliografisk utveckling och samordning (BUS)
Tillgänglig:< <http://www.kb.se/Bus/ao/rikt.htm> >. [2006-11-27]

Rowley, J. & Farrow, J. (2000), Organizing knowledge : an introduction to managing access to information. – 3. ed. – Aldershot : Gower

Saarti, J. (2002), Aspects and methods of fictional literature knowledge organization [Elektronisk] Tillgänglig:< http://www.uku.fi/~saarti/Fiktio/Fiction_Aspects_Saarti.pdf >. [2006-06-19]

Subject access to Scandinavian fiction literature : index methods and OPAC development (1996) / by Annelise Mark Pejtersen et al. – Köpenhamn : Nordiska ministerrådet

Bilaga 1

Indexeringsexempel - vuxenlitteratur

Ahlin, Lars

Tåbb med manifestet : historien om hur Tåbbs livsstil växte / Lars Ahlin

Ämnesord

Idéromaner. – Utvecklingsromaner. – 1900-talet. – 1930-talet. – Sverige. – Norrland. – Stockholm. – Arbetarmiljö. – Unga vuxna. – Arbetslöshet. – Socialism. – Utanförskap. – Debutverk. – Skönlitteratur. – Romaner

Chevalier, Tracy

Flicka med pärlörhänge / Tracy Chevalier ; översättning av Anna Strandberg

Ämnesord

Historiska romaner. – Kvinnskildringar. – Biografiska romaner. – Vermeer van Delft, Jan. – 1600-talet. – Nederländerna. – Delft. – Konstnärsmiljö. – Konstnärer. – Pigor. – Konst. – Konstnärlig begåvning. – Klasskillnader. – Avundsjuka. – Skönlitteratur. – Romaner

Enquist, Per Olov

Lewis resa / Per Olov Enquist

Ämnesord

Biografiska romaner. – Pethrus, Lewi. – Lidman, Sven. – 1900-talet. – Sverige. – Stockholm. – Frikyrklig miljö. – Väckelserörelser. – Pingströrelsen. – Pingstvänner. – Pastorer. – Författare. – Vänskap. – Ovänskap. – Skönlitteratur. – Romaner

Fry, Stephen

Stjärnornas tennisbollar / Stephen Fry ; översättning av David Nettle

Ämnesord

Parafraaser. – Greven av Monte Cristo. – 1900-talet. – 1980-talet. – 1990-talet. – England. – Sjukhusmiljö. – Psykiatriska sjukhus. – Sjukhusvistelse. – Rymningar. – Återkomst. – Databranschen. – Hämnad. – Skönlitteratur. – Romaner

Green, Hannah, pseud

Ingen dans på rosor / Hannah Green ; översättning av Gunnar Barklund

Ämnesord

Sjukdomsskildringar. – Självbiografiska romaner. – Greenberg, Joanne. – 1900-talet. – 1940-talet. – 1950-talet. – USA. – Sjukhusmiljö. – Psykiatriska sjukhus. – Tonåringar. – Psykoser. – Schizofreni. – Psykoterapi. – Psykoanalys. – Fromm-Reichmann, Frieda. – Läkare-patientrelationer. – Debutverk. – Filmade böcker. – Skönlitteratur. – Romaner

Hornby, Nick

Om en pojke / Nick Hornby ; översättning av Erik Andersson

Ämnesord

Barndomsskildringar. – Mansskildringar. – Relationsromaner. – 1900-talet. – 1990-talet. – England. – London. – Storstadsmiljö. – Ensamstående män. – Ensamstående mödrar. – Skilsmässobarn. – Mor-sonrelationer. – Barn-vuxenrelationer. – Fadersgestalter. – Mobbning. – Vänskap. – Personlig utveckling. – Filmade böcker. – Skönlitteratur. – Romaner

Irving, John

Ciderhusreglerna / John Irving ; översättning av Rose-Marie Nielsen

Ämnesord

Barndomsskildringar. – Utvecklingsromaner. – 1900-talet. – USA. – Maine. – Landsbygd. – Barnhem. – Barnhemsbarn. – Uppväxten. – Läkare. – Fadersgestalter. – Aborter. – Illegala aborter. – Äppelodlingar. – Säsongsarbetare. – Filmade böcker. – Skönlitteratur. – Romaner

Jacq, Christian

Ramses. I solgudens namn / Christian Jacq ; översättning av Ingrid Pleyber

Ämnesord

Historiska romaner. – Forntiden. – 1200-talet f Kr. – Afrika. – Egypten. – Hettiter. – Faraoner. – Ramses II, egyptisk farao. – Skönlitteratur. – Romaner

Jin, Ha

Två kärlekar / Ha Jin ; översättning av Anna Gustafsson Chen

Ämnesord

Kärleksromaner. – Relationsromaner. – 1900-talet. – 1960-talet. – 1970-talet. – Kina. – Sjukhusmiljö. – Militär sjukvård. – Läkare. – Sjuksköterskor. – Äktenskap. – Arrangerade äktenskap. – Samlevnadsproblem. – Triangel dramer. – Skilsmässor. – Debutverk. – Skönlitteratur. – Romaner

Makine, Andrei

Det franska testamentet / Andrei Makine ; översättning av Ulla Bruncrona

Ämnesord

Släktromaner. – Självbiografiska romaner. – Makine, Andrei. – 1900-talet. – Sovjetunionen. – Frankrike. – Emigranter. – Fransmän. – Familjerelationer. – Generationer. – Mormor. – Barnbarn. – Kulturmöten. – Hemlängtan. – Identitet. – Tvåspråkighet. – Skönlitteratur. – Romaner

Mankell, Henning

Innan frosten : roman / Henning Mankell

Ämnesord

Deckare. – Polisromaner. – Samhällsskildringar. – 2000-talet. – Sekelskiftet 2000. – Sverige. – Skåne. – Ystad. – Småstadsmiljö. – Far-dotterrelationer. – Försvinnanden. – Religiös fanatism. – Sekter. – Wallander, Kurt (fiktiv gestalt). – Wallander, Linda (fiktiv gestalt). – Skönlitteratur. – Romaner

Palm, Anna-Karin

Målarens döttrar / Anna-Karin Palm

Ämnesord

Kvinnoskildringar. – Relationsromaner. – 1900-talet. – Sekelskiftet 1900. – 1990-talet. – Parallella handlingar. – Sverige. – England. – Landsbygd. – Konstnärsmiljö. – Konstnärer. – Resor. – Syskon. – Far-dotterrelationer. – Far-sonrelationer. – Frånvarande fäder. – Familjehemligheter. – Skönlitteratur. – Romaner

Ramnefalk, Marie Louise

Lugna ner sig till det gråa / Marie Louise Ramnefalk

Ämnesord

Sjukdomsskildringar. – Självbiografisk lyrik. – Ramnefalk, Marie Louise. – 2000-talet. – Sekelskiftet 2000. – Sverige. – Sjukhusmiljö. – Anhöriga. – Far-dotterrelationer. – Demens. – Alzheimers sjukdom. – Döden. – Skönlitteratur. – Lyrik

Ranelid, Björn

Krigaren / Björn Ranelid

Ämnesord

Dokumentärromaner. – Samhällsskildringar. – Relationsromaner. – 1900-talet. – 1970-talet. – 1990-talet. – USA. – Sverige. – Stockholm. – Storstadsmiljö. – Husbåtar. – Desertörer. – Vietnamkriget. – Exil. – Tonåringar. – Tonårsflickor. – Fadersgestalter. – Sociala problem. – Skönlitteratur. – Romaner

Trosell, Aino

Om hjärtat ännu slår / Aino Trosell

Ämnesord

Thrillers. – Kvinnoskildringar. – Samhällsskildringar. – 1900-talet. – 1990-talet. – Sverige. – Göteborg. – Dalarna. – Malung. – Landsbygd. – Undersköterskor. – Skilsmässor. – Uppbrott. – Arbetsplatser. – Garverier. – Fabriksarbetare. – Antisemitism. – Nynazism. – Grannar. – Mord. – Politiska mord. – Skönlitteratur. – Romaner.

Bilaga 2

Indexeringsexempel – barn- och ungdomslitteratur

Hcf

Angerborn, Ingelin

Om jag bara inte råkat byta ut tant Doris hund / Ingerlin Angerborn

Ämnesord

Roliga böcker. – Skilda föräldrar. – Vänskap. – Kärlek. – Hundar. – Kapitelböcker

Hcf

Bosson, Marie

Kråke på mejeriet / Marie Bosson, Jessica Lindholm

Ämnesord

Bondgårdar. – Kor. – Mjolk. – Bilderböcker

uHce

Brooks, Kevin

Martyn Pig / Kevin Brooks ; översättning av Ann Margret Forsström

Ämnesord

Alkoholiserade föräldrar. – Döden. – Vänskap. – Brottslighet. – Mellanåldersböcker

Hcg

Haller, Bent

Silke : en förvandlingshistoria / Bent Haller ; översättning av Barbro Lagergren

Ämnesord

Fantasy. – Sagoväsen. – Förvandlingar. – Filmade böcker. – Mellanåldersböcker

uHc

Holmberg, Bo R.

Om det kommer till det värsta / Bo R Holmberg

Ämnesord

Historiska berättelser. – Sekelskiftet 1900. – Sverige. – Norrland. – Döden. – Fattigdom. – Våldtäkt. – Ungdomsböcker

uHce

Lieshout, Ted van

Bröder / Ted van Lieshout ; översättning av Kenneth von Zeipel

Ämnesord

1970-talet. – Holland. – Syskon. – Homosexualitet. – Döden. – Sorg. – Wilsons sjukdom. – Ungdomsböcker

Bilaga 3

Indexeringsexempel i MARC21.

Skönlitteratur för vuxna

Enquist, Per-Olov

Lewis resa / Per-Olov Enquist

Ämnesord

- 600 †a Pethrus, Lewi, †d 1884-1974 †v skönlitteratur
- 600 †a Lidman, Sven, †d 1882-1960 †v skönlitteratur
- 650 †a Pingstörelsen †z Sverige †z Stockholm †y 1900-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Författare †z Sverige †z Stockholm †y 1900-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Pastorer †z Sverige †z Stockholm †y 1900-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Vänskap †v skönlitteratur
- 650 †a Ovänskap †v skönlitteratur
- 650 †a Frikyrklig miljö †v skönlitteratur
- 655 †a Biografiska romaner

Fry, Stephen

Stjärnornas tennisbollar / Stephen Fry ; översättning av David Nettle

Ämnesord

- 650 †a Hämnd †v skönlitteratur
- 650 †a Databranschen †z Storbritannien †y 1980-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Psykiatriska sjukhus †z Storbritannien †y 1980-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Sjukhusmiljö †v skönlitteratur
- 650 †a Rymningar †v skönlitteratur
- 650 †a Återkomst †v skönlitteratur
- 650 †a Greven av Monte Cristo (fiktiv gestalt) †v skönlitteratur
- 655 †a Parafraaser

Hornby, Nick

Om en pojke / Nick Hornby ; översättning av Erik Andersson

Ämnesord

- 650 †a Ensamstående mödrar †z Storbritannien †z London †y 1990-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Skilsmässobarn †z Storbritannien †z London †y 1990-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Ensamstående män †z Storbritannien †z London †y 1990-talet †v skönlitteratur
- 650 †a Mor-sonrelationer †v skönlitteratur
- 650 †a Barn-vuxenrelationer †v skönlitteratur
- 650 †a Mobbning †v skönlitteratur
- 650 †a Vänskap †v skönlitteratur
- 650 †a Fadersgestalter †v skönlitteratur
- 650 †a Personlig utveckling †v skönlitteratur
- 655 †a Filmade böcker
- 655 †a Barndomsskildringar
- 655 †a Mansskildringar
- 655 †a Relationsromaner

Jacq, Cristian

Ramses. I solgudens namn / Christian Jacq ; översättning av Ingrid Pleyber

Ämnesord

- 600 †a Ramses †b II, †c farao, †d d. ca 1223 f.Kr. †v skönlitteratur
- 650 †a Faraoner †v skönlitteratur
- 650 †a Hettiter †v skönlitteratur
- 651 †a Egypten †y forntiden †v skönlitteratur
- 655 †a Historiska romaner

Barn- och ungdomslitteratur**Arai, Ryôji**

Sussa och Natti/ Ryôji Arai; översättning Lars Vargö

Ämnesord

- 650 7 †a Natt †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Klockor †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Fantasiresor †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 655 7 †a Bilderböcker †2 barn

Bylock, Maj

Celine och drottningen/ Maj Bylock

Ämnesord

- 600 07 †a Kristina, †c drottning av Sverige, †d 1626-1689 †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Drottningar †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a 1600-talet †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 651 7 †a Sverige †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 655 7 †a Mellanåldersböcker †2 barn
- 655 7 †a Historiska berättelser †2 barn

Funke, Cornelia

Bläckmagi/ Cornelia Funke; översättning Gunilla Borén

Ämnesord

- 650 7 †a Far och dotter †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Parallella världar †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Böcker †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Läsnings †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Magi †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 655 7 †a Mellanåldersböcker †2 barn
- 655 7 †a Fantasy †2 barn

Güettler, Kalle

Du är i mitt blod/ Kalle Güettler

Ämnesord

- 650 7 †a Inbördeskrig †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Gerillakrig †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 650 7 †a Kärlek †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn

- 651 7 †a Afrika †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 651 7 †a Sudan †v barn- och ungdomslitteratur †2 barn
- 655 7 †a Ungdomsböcker †2 barn
- 655 7 †a Lättläst †2 barn